

¡BOMBA!

Lo de aranceles no es nuevo,
aunque vendan más acero;
se les va todo el dinero
con lo que pagan por huevo

K'uintsil

Jueves 13 de febrero de 2025

CAMPECHE · YUCATÁN · QUINTANA ROO · AÑO 10 · NÚMERO 2417 · www.lajornadamaya.mx

Tu jo'olaj 30 ja'abo'ob ma' ila'aki', chíikpaj Galápagos xíiw "jach sajbe'entsil" u ch'éejel

Efe / p 16

Oochel'ob @parquegalapagos / Fundación Charles Darwin

Túumben xaak'al beeta'ab tu ecuatoriano archipiélagoil Galápagose' béeychaj u kaxtik 16 u p'él Scalesia retroflexa, jump'él xíiw u jets'maj u moots te'el lu'umo' ba'ale' jach sajbe'entsil yanik u ch'éejel tumen chéen 21 u kúul yaan, le beetik le je'elo'obo' jach kaláanta'ano'ob ti'al ma' u jáawalo'ob.

Ichil ba'ax a'alan tumen Dirección del Parque Nacional Galápagos, ti' le 16 u kúul xíiwo'ob

kaxta'abe', ajxak'al xooko'ob tu'ux táaka'an u máakilo'ob Parque yéetel Fundación Charles Darwin, tu molaj seten ya'abach i'inajo'ob tu'ux too'p' 24 u mejen kúulal.

"Ba'ax kaxta'abe' u chíikulal táan u ch'a'ak u yool le xíiwa' tu jo'olaj 30 ja'abo'ob, tu'ux ma' béeyak ka'ach u ka'a yila'ali', ba'ale' yanchajij tumen kaláanta'an ti'al u béeytal u líik'il te'elo'", tu tsolaj ambiental jo'olpóop tu petenil Galápagos ti' k'a'aytajil ts'iib.

Retroflexiae' jump'él ti' le 15 u p'él u jejeláasil Scalesias yaan te'el baantao', ts'o'oke' beey ts'a'aban u k'aaba'o' yóok'olal bix u formail u xiiwil, yéetel tumen ku yantal tu noojol-lak'inil u petenil Santa Cruz, naats' jáal ja'.

Ambiental máako'obe' tu ts'áajo'ob u k'aaba' tuláakal le xíiwo'obo', tu ts'áajo'ob u regitroil GPS yéetel tu xakaltajo'ob ba'ax uláka' xíiwo'ob yaan tu bak'pachil, ti'al u béeytal u na'atiko'ob bix u yantal yéetel ba'ax k'a'abéet ti'al u kuxtal.

Parque Nacionale' tu ya'alaj yaan u beeta'al uláak' meyajo'ob ti'al u kaláanta'an yéetel u ka'a kuxkiinsa'al Scalesia retroflexa yéetel uláak' ba'alo'ob k'a'anan ti'al u kuxtal peten.

Tu múuch'il peten Galápagose', yaan óoxlajunp'él peteno'ob, p'aatal kex mil kms tu chik'inil u jáal ja'ilo'ob Ecuador, ts'o'oke' tu jáabil 1978 ka'aj chíimpol'ta'ab tumen Unesco beey patrimonio natural de la humanidad.